

Vlaamse hulpverleningstrajecten in de Bijzondere Jeugdzorg in een internationale context

Studiedag SWVG
Leuven, 2 december 2010

Ad hoc project SWVG

Onderzoekers: Kiran Vanbinst, Femke Vanschoonlandt

Promotor: Prof. dr. Hans Grietens

Vrije Universiteit Brussel

Doelstellingen

- Trajecten bestuderen van minderjarigen in de Bijzondere Jeugdzorg, a.d.h.v. parameters
 - startleeftijd
 - duur
 - eindleeftijd
 - duur vooraleer traject echt kan starten
 - realisatie eerste indicatie
 - stabiliteit
- Vooraf
 - instroom en doorstroom in de Bijzondere Jeugdzorg
 - een foto ('snapshot') van de Bijzondere Jeugdzorg
 - positionering van deze cijfers in de internationale context

Onderzoeksvragen

- 'Snapshot':
 - Hoeveel minderjarigen komen in de periode van de 'snapshot' (13.11.2008 tot 13.11.2009) in contact met de bijzondere jeugdzorg?
 - Wat zijn hun demografische kenmerken (geslacht, leeftijd, regio)?
 - Hoe zijn ze ingestroomd (via comité of via jeugdrechtbank)?
 - Welke problematiek is er aanwezig bij minderjarige/gezin bij aanmelding?
 - Welke maatregelen krijgen deze minderjarigen?
 - Welke hulp wordt er geïndiceerd?
 - Kan deze hulp ook worden gerealiseerd? Zo neen, hoe groot is de kloof tussen wenselijke en gerealiseerde hulpverlening? Verschilt deze kloof in functie van demografische kenmerken van minderjarigen (geslacht, leeftijd, regio)?
 - Hoe groot is het aandeel minderjarigen dat hulp geïndiceerd krijgt buiten de bijzondere jeugdzorg maar toch in de bijzondere jeugdzorg terecht komt?

- *Instroom (afzonderlijk voor CBJ en SDJ):*

- Hoeveel nieuwe dossiers worden er opgestart in de periode van 13.11.2008 tot 13.11.2009?
- Hoe stromen deze minderjarigen in? (via comité of via jeugdrechtbank?)
- Wie meldt hen aan?
- Welke demografische kenmerken hebben instromers (geslacht, leeftijd, regio)?
- Welke problematiek is er bij minderjarige/gezin bij aanmelding?
- Welke maatregelen worden er genomen?
- Kan de geïndiceerde hulpverlening worden gerealiseerd of is er een kloof tussen geïndiceerde en gerealiseerde hulpverlening? Hoe groot is deze kloof? Houdt ze verband met demografische kenmerken van instromers (geslacht, leeftijd, regio) en wijze van instromen (comité, jeugdrechtbank)?

- *Doorstroom (afzonderlijk voor CBJ en SDJ):*
 - Hoeveel minderjarigen stromen na instroom door en starten een traject in de bijzondere jeugdzorg?
 - Welke kenmerken hebben deze trajecten (duur, aantal maatregelen, aantal verlengingen van maatregelen)?
 - Zijn er demografische verschillen in doorstroom naar trajecten en kenmerken van trajecten (geslacht, leeftijd, regio)?
 - Welke werkvormen worden aangeboden en wat is hun frequentie in trajecten?
 - Stellen we een kloof vast tussen eerst geïndiceerde hulp en gerealiseerde hulp? Zo ja, hoe groot is deze kloof, waar doet ze zich voor en wordt ze beïnvloed door demografische kenmerken (geslacht, leeftijd, regio) van minderjarigen?

- *Trajecten (afzonderlijk voor CBJ en SDJ):*
 - Hoe zien de trajecten van minderjarigen die als eerste indicatie pleegzorg kregen eruit? Komen ze in deze werkvorm terecht? Wanneer? Hoe lang duren hun trajecten?
 - Hoe zien de trajecten van minderjarigen die als eerste indicatie begeleidingstehuis/gezinstehuis kregen eruit? Komen ze in deze werkvorm terecht? Wanneer? Hoe lang duren hun trajecten?
 - Hoe zien de trajecten van minderjarigen die als eerste indicatie OOC kregen eruit? Komen ze in deze werkvorm terecht? Wanneer? Hoe lang duren hun trajecten?
 - Hoe zien de trajecten van minderjarigen die als eerste indicatie dagcentrum kregen eruit? Komen ze in deze werkvorm terecht? Wanneer? Hoe lang duren hun trajecten? (enkel voor CBJ)

- Hoe zien de trajecten van minderjarigen die als eerste indicatie thuisbegeleiding kregen eruit? Komen ze in deze werkvorm terecht? Wanneer? Hoe lang duren hun trajecten? (enkel voor CBJ)
- Hoe zien de trajecten van minderjarigen die als eerste indicatie begeleid zelfstandig wonen kregen eruit? Komen ze in deze werkvorm terecht? Wanneer? Hoe lang duren hun trajecten?
- Hoe zien de trajecten van minderjarigen die als eerste indicatie gemeenschapsinstelling kregen eruit? Komen ze in deze werkvorm terecht? Wanneer? Hoe lang duren hun trajecten? (enkel voor SDJ)
- Hoe zien de trajecten van minderjarigen die als eerste indicatie 'De Grubbe' kregen eruit? Komen ze in deze werkvorm terecht? Wanneer? Hoe lang duren hun trajecten? (enkel voor SDJ)

Methode

- Een exploratieve analyse van de DOMINO-databank
- DOMINO = Dossier Minderjarigen Opvolgingssysteem
 - registratie voor verwijzers BJB (CBJ en SDJ)
 - gegevens van 01.01.07 tot 13.11.2009
 - gegevens over méér dan 20.000 minderjarigen
- Databewerking
 - deelbestanden werden ontwikkeld in functie van de onderzoeksvragen
 - hercodering van aanmeldingsproblematieken (volgens CAP-J classificatie Nederlands Jeugdinstituut) en leeftijden (in categorieën)
 - 'kloof geïndiceerde – gerealiseerde indicatie' als nieuwe variabele toegevoegd

Uit DOMINO werden volgende deelbestanden gegenereerd:

Deelbestand	Omschrijving	Periode	Aantal minderjarigen (N)
'Snapshot'	Minderjarigen die in contact kwamen met de bijzondere jeugdzorg	13.11.2008 tot 13.11.2009	$N_{tot} = 13.425$
Instroom	Nieuw opgestarte dossiers	13.11.2008 tot 13.11.2009	$N_{CBI} = 2.252$ $N_{tCBI} = 885$
Doorstroom	Minderjarigen voor wie na aanmelding/vordering minstens één maatregel werd genomen	01.01.2007 tot 13.11.2009	$N_{CBI} = 8.620$ $N_{tCBI} = 7.259$
Trajecten	Minderjarigen bij wie na aanmelding/vordering ook effectief minstens één maatregel werd uitgevoerd	01.01.2007 tot 12.11.2009	$N_{CBI} = 5.154$ $N_{tCBI} = 3.964$

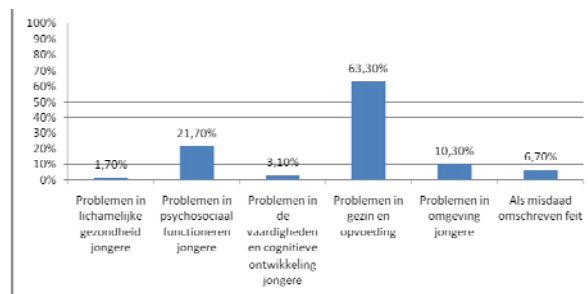

Voornaamste resultaten 'Snapshot'

- $N_{\text{aantal minderjarigen}} = 13.425$ (54.4% jongens, 45.6% meisjes)
- CBJ: 60.8%; gerechtelijke POS: 28.8%; MOF: 6.5%
- Aanmelders zijn vooral
 - cliëntsysteem (25.7%)
 - jongere zelf (8.8%)
 - professionelen (25.2%)
- Bijna 4/10 zijn vorderingen
- $N_{\text{aantal indicatiestellingen}} = 16.180$
- 4.236 indicatiestellingen (meer dan een kwart) betreft een verwijzing naar hulp buiten de Bijzondere Jeugdzorg

Aanmeldingsproblematieken

Meest wenselijke indicatie

- Pleegzorg (14.4%) > Begeleidingstehuis (12.7%) > Thuisbegeleiding (11.5%)
- Voor jonge kinderen: vooral pleegzorg en thuisbegeleiding
- Voor 26.2%: meest wenselijke indicatie buiten de Bijzondere Jeugdbijstand

Gerealiseerde indicatie

- Volgorde blijft dezelfde
- Maar
 - bij ruim eenderde is er een kloof tussen geïndiceerde en gerealiseerde hulp
 - kloof is groter bij gerechtelijke jeugdzorg
 - consulenten nemen soms begeleiding over

Kloof / Soort verwijzende instantie	CBJ	SDJ	Totaal
Geen kloof	4465 68.9%	2233 59.0%	6698 65.6%
Kloof	2013 31.1%	1496 40.1%	3509 34.4%
Totaal	6478 100.0%	3729 100.0%	10207 100.0%

Note: Overzicht van het aantal keer dat een kloof werd overgenomen na de geïndiceerde en gerealiseerde hulpverlening bij het CBJ en de SDJ. Uitgevoerd is absolute frequentie en procentueel in functie van de soort verwijzende instantie.

- Bijna de helft (45.9%) van de indicatiestellingen voor hulp buiten de Bijzondere Jeugdzorg komen terug naar de BJB

Voornaamste resultaten – Instream

- CBJ
 - N = 2.252 (51.6% jongens)
 - gemiddelde leeftijd: bijna 12 jaar
 - gemiddelde aantal problemen bij aanmelding: 2.73 (met grote spreiding)
 - gemiddelde wachttijd tot start eerste maatregel: ruim 78 dagen (met grote spreiding)
 - bij 38.7% is er een kloof tussen geïndiceerde en gerealiseerde hulpverlening
- SDJ
 - N = 885 (62.8% jongens)
 - gemiddelde leeftijd: bijna 11 jaar
 - gemiddelde aantal problemen bij aanmelding: 1.96 (met grote spreiding)
 - gemiddelde wachttijd tot start eerste maatregel bij POS: ruim 137 dagen; bij MOF: ruim 106 dagen
 - bij 45.1% is er een kloof tussen geïndiceerde en gerealiseerde hulpverlening; bij MOF is kloof groter dan bij POS

Voornaamste resultaten – Doorstroom

- De duur van trajecten is relatief lang
 - 1,4 jaar in CBJ; 1,2 jaar in SDJ
 - relatief langer bij jongere kinderen
- Bij 12-14-jarigen dreigt er discontinuïteit in het traject (meerdere maatregelen in verschillende werkvormen)
- Kloof bij instroom blijft en dreigt zelfs wat groter te worden
- Begeleiding door consulent is vaak meer dan éénmalig

Voornaamste resultaten - Trajecten

- Pleegzorg kan het vaakst worden gerealiseerd als eerste maatregel
 - meer dan 90% bij CBJ
 - 79% bij SDJ
- Ook begeleidingstehuis kan zeer vaak (75.8% en 70.7%)
- OOC, thuisbegeleiding en BZW zijn veel moeilijker te realiseren
- Gemeenschapsinstelling als eerste maatregel heeft zeer laag realisatiepercentage (minder dan 50%)
- Bij trajecten binnen SDJ is er doorgaans minder realisatie van gewenste indicaties en dreigt er grotere discontinuïteit dan bij trajecten binnen CBJ

Conclusies

- Vele indicaties in de Bijzondere Jeugdzorg kunnen worden gerealiseerd, maar
 - soms pas na lange wachttijd of als tweede of derde maatregel
 - niet bij alle werkvormen
 - er is in ongeveer eenderde van de gevallen een kloof
- Aanmeldingsproblemen lijken complex
 - meerdere problemen bij vele jongeren
 - lange trajecten
- Pleegzorg heeft de meeste kans om direct te worden gerealiseerd
- OOC, thuisbegeleiding(!) en Gemeenschapsinstelling als indicatie hebben veel minder kans

- Trajecten van minderjarigen dreigen lang te duren, vooral als ze op jonge leeftijd instroomden
- De groep 12-14-jarigen lijkt het moeilijkst een geschikte plek te vinden
- OOC wordt vaak ingezet
 - oneigenlijk gebruik wegens dichtgeslibd aanbod?
 - grote nood aan diagnostiek?
- Consulenten nemen te vaak zelf de begeleiding op zich!

- Positie Vlaanderen in internationale context
 - Aantal minderjarigen in jeugdzorg (zonder GIBJ) / totale aantal minderjarigen in de bevolking: 92/10.000
 - Vlaanderen leunt dicht aan bij Nederland (110), Frankrijk (102) en Denemarken (102) en andere landen waar jeugdzorgvoorzieningen 'welzijnsvoorzieningen' zijn en minder stigma hebben dan bv. in VS of Verenigd Koninkrijk
 - Vlaanderen heeft nog steeds meer minderjarigen in residentiële zorg dan in pleegzorg (evenals Nederland en Duitsland)
 - Vlaanderen aarzelt om hele jonge kinderen (0-5j.) uit huis te plaatsen en kiest hier eerder voor thuisbegeleiding
 - Vlaanderen heeft ook zijn groep 'complexe cases' in jeugdzorg
 - Wachttijsten in Vlaamse jeugdzorg vallen erg op